

KENDİ CD'Nİ KENDİN YAP: MÜZİK ÖĞRETMENLERİ İÇİN KULLANIŞLI ÇÖZÜMLER

Doç. Dr. Süleyman TARMAN*

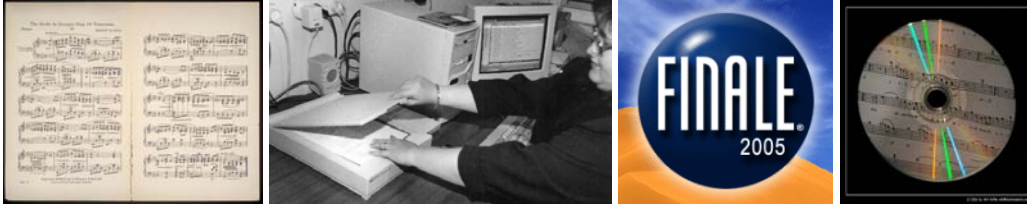
GİRİŞ

Müzik Eğitimcileri Sitesinin resmi istatistiklerinde, internet üzerinde ilk yayına başladığı 11 Ocak 2004 tarihinden bugüne kadar geçen 27 ay boyunca, ziyaretçiler tarafından “her ay en fazla aranan (search)” ve indirilen (download) dosya “İstiklal Marşı Eşliği'nin Ses (audio) Dosyası” olmuştur. Sitede; .pdf, .mid, .wav ve .mp3 formatları ile kullanımına sunulan İstiklal Marşı'nı, Mart 2006 tarihine kadar **14.000** ziyaretçi kendi bilgisayarına yüklemiştir. İstiklal Marşı'na gösterilen bu ilgiyi, Ekim 2005 tarihinde siteye eklenen 10. Yıl Marşı'nın mp3 dosyası izlemeye başlamıştır. Bu dosyalar, başka bir ifadeyle bu piyano eşlikleri neden bu kadar ilgi görmüştür?

Bugünkü müzik öğretmeni yetiştirme programı, adayların dört yıl süresince bir çalgının eğitimini ve üç yıl süresince de piyano eğitimi almalarına olanak sağlamaktadır. Okul çalgıları olarak nitelendirilen çalgıların her biri ise programda sadece bir dönem yer almaktadır. Böylece müzik öğretmeni en uzun süre eğitimini aldığı bireysel çalgısı ile -burada sayılmaya gerekli görülmeyen çeşitli bilindik nedenlerle- etkili bir eşlik yapamamakta, üç yıl boyunca eğitimini aldığı piyanoyu çoğu okulda bulamamakta ve daha çok sadece bir dönem eğitimini aldığı okul çalgılarını kullanmak zorunda kalmaktadır. *Başka bir ifadeyle okuldayken en az süreyle öğrenilen çalgılar, meslek yaşamında en çok kullanılan çalgılar haline gelmektedir.* O zaman müzik öğretmenlerine mezun olurken beraberlerinde götürebilecekleri ve derslerinde bir CD çalar aracılığıyla kullanabilecekleri eşlik CD'leri verelim, veremiyorsak da bunları yapmayı öğretelim. Bunlar hem kullanım kolaylığı, hem maliyet ve hem de taşınabilirlik açısından herkesin erişilebileceği materyallerdir.

Bu bildiri müzik öğretmenlerini, eğitim-öğretim ortamına kullanabilecekleri sesli materyallerden haberdar etmek ve bunların hazırlanışını öğretmek amacıyla hazırlanmıştır.

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Şekil 1

Eğitim Müziği CD'si hazırlamada kullanılacak araç-gereçler şunlardır: (Şekil 1)

CD ile çalınmaya ihtiyaç duyulan şarkının/eşliğin -el yazması olmayan- notası.

Bir bilgisayar ile notaların taranabileceği (scan) bir tarayıcı (scanner)

Finale Nota Yazım Programının 2004, 2005 ya da 2006 sürümlerinden biri.

CD yazıcı ve Boş CD.

İŞLEM BASAMAKLARI

1. Notaların Tarayıcıdan Geçirilmesi

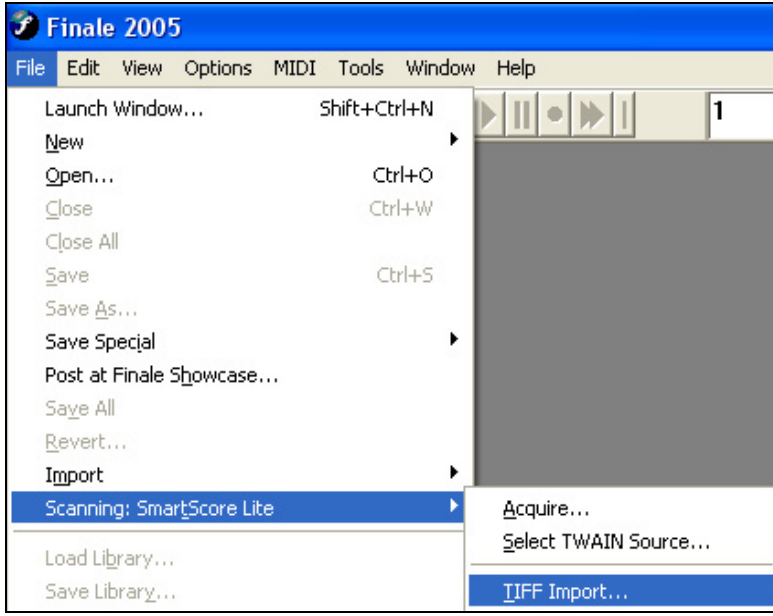
Önce notanın bütün sayfaları tarayıcıdan geçirilir. Tarayıcılar, taranan materyalin değişik formatlarla (tif, jpg, gif, bmp) kaydedilmesine olanak sağlamaktadır. Finale Nota Yazım Programı'nın, bu sayfaları daha sonra sorunsuz biçimde okuyabilmesi için tarayıcının ayarları aşağıdaki gibi yapılmalı ve dosyalar TIF formatıyla kaydedilmelidir.

Renk seçimi: Grayscale

Çözünürlük: 300 ya da 400 dpi

Kayıt formatı (uzantısı): TIF

2. Oluşturulan Dosyaların Finale'de Açılması

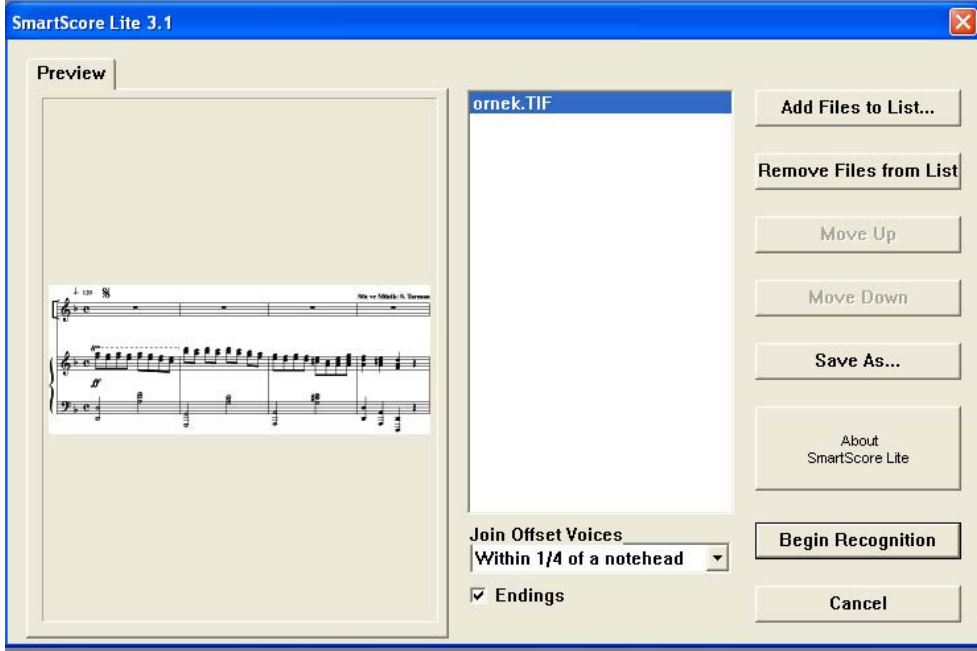
Şekil 2

“File” menüsüne girilir.

“Scanning:SmartScore Lite” komutu seçilir.

“TIFF Import” komutu verilir. (Şekil 2)

Daha sonra SmartScore Lite isimli bir pencere açılır (Şekil 3).

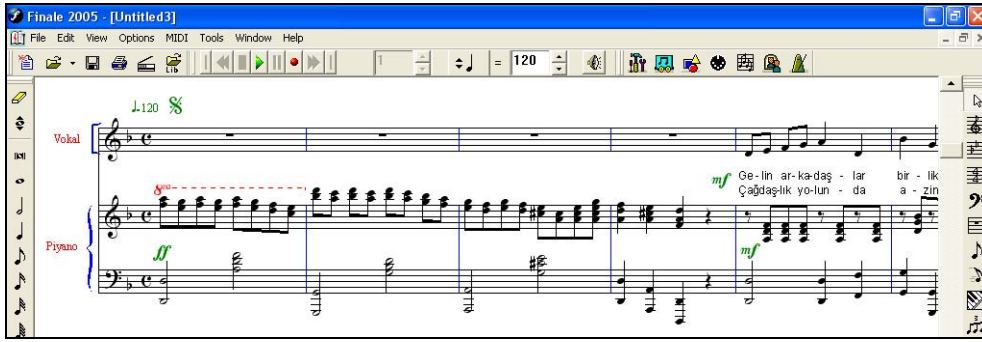
Şekil 3

Bu pencere açıldıktan sonra:

“Add Files to List” butonuna tıklanır.

Açılan pencerede, daha önce tarayıcıdan geçirilerek -import edilmeye- hazır hale getirilen .TIF uzantılı dosya seçilir. Dosya adının üzerine tıklanmasıyla birlikte “Preview” başlıklı kısımda açılacak dosya görülür.

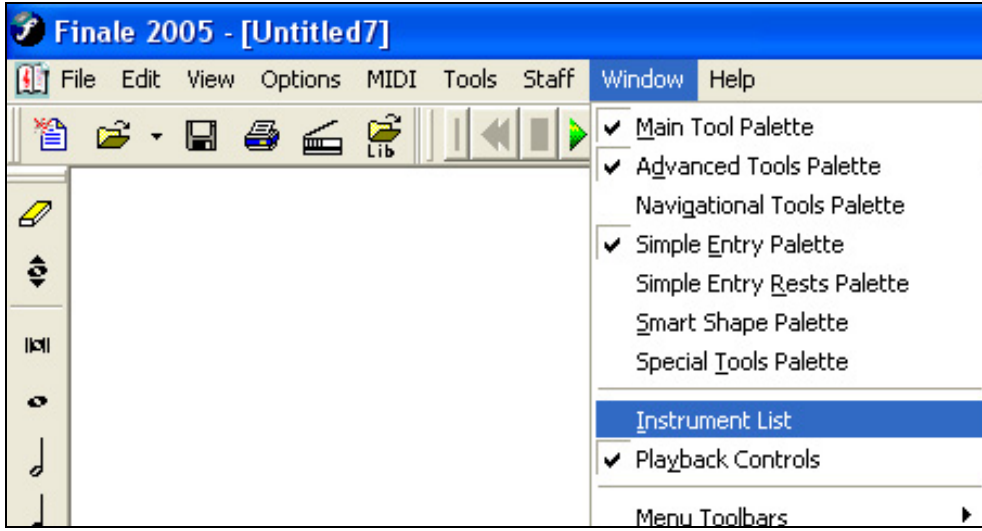
Son olarak “Begin Recognition” butonuna tıklanır. Böylece elimizdeki nota kitabından CD yapmak üzere seçtiğimiz sayfa artık bir Finale dosyası olarak karşımızdadır. (Şekil 4)

Şekil 4

3. Finale’de Açılan Dosyanın CD Kaydı İçin Hazır Hale Getirilmesi

Bir resim dosyasının (.TIF formatından), bir finale dosyasına (.MUS formatı) dönüşmesi, çoğu zaman yukarıda anlatıldığı gibi sorunsuz değildir. Bu dönüşüm sırasında bazı notalar çıkmayabileceği gibi bazıları da olması gerektiği ölçüde değildir ya da süreleri farklı algılanmış olabilir. İşte tüm bu nedenle önce nota üzerinde düzeltme (edit) işlemleri yapılmalı ve dosya bir isim verilerek (.mus formatıyla) kayıt edilmelidir. Böylece notalar yazım açısından kusursuz hale getirilerek seslendirilmeye hazır hale getirilmiş olur. Artık her bir dizeğe ses (çalgı) ataması yapılmalıdır.

Şekil 5

Bunun için “Window” menüsünden “Instrument List” seçeneğine tıklanır (Şekil 5). Bu seçim sonrasında aşağıdaki pencere açılır (Şekil 6)

R	Staff Name	P	S	Instrument	Chan.	B	Prog.	
	Vokal	■		Clarinet	3		72	Clarinet
	Piyano	■		Acoustic Grand Piano	1		1	Acoustic Grand
	Piyano	■		Acoustic Grand Piano	1		1	Acoustic Grand

Şekil 6

Açılan pencerede, her bir dizek hangi çalgı ile seslendirilmek isteniyorsa o çalgının ataması yapılır. Yukarıdaki şekilde “P” ve “S” başlıklı sütunlar ile “P” sütunun seçili olduğu (■) görülmektedir. Bu, ilgili çalgıların (dizeklerin) “play” modunda yani seslendirilmek üzere seçili olduğunun bir göstergesidir. Eğer “P” sütununda seçim yapılmazsa o dizek seslendirilmez. Başka bir açıdan “S” sütunu seçili olursa bu “solo” anlamına gelir ve bu durumda diğer dizekler seslendirilmez. Tüm atamalar ve tercihler yapıldıktan sonra bu pencere kapatılır.

Şekil 7

Daha sonra şarkı, “Playback Control” penceresi (Şekil 7) kullanılarak seslendirilir, dinlenir. Bu sırada temposu (hızı), nüansları, tekrarları kontrol edilir ve gerekli düzeltmeler yapılır. Bu işlemlerin ardından artık son aşama olan ses (audio) formatında kayıt işlemine geçilir.

4. Finale Dosyasının Ses Dosyasına Çevrilmesi ve CD'ye Kayıt İşlemi

Bilgisayarlarda kullanılan değişik formatlarda ses (audio) dosyaları vardır. Bunlardan günümüzde en çok kullanılan üç format MIDI, WAV ve MP3 formatlarıdır.

Midi: Açılımı “Musical Instrument Digital Interface”tir. Müzik üretimini ve besteleme sürecini kolaylaştıran ve hızlandıran bir protokoldür. Bilgisayar, çoğu çalgının gerçek olmayan ama gerçeğe çok yakın sesini verebilir, işte bu “midi” protokolü sayesinde.

Eğer bir müziği *.mid* uzantısı ile kaydederseniz bu dosya hacim olarak bilgisayarınızda çok az yer tutar. Ancak buna karşın sadece bilgisayarda seslendirilir.

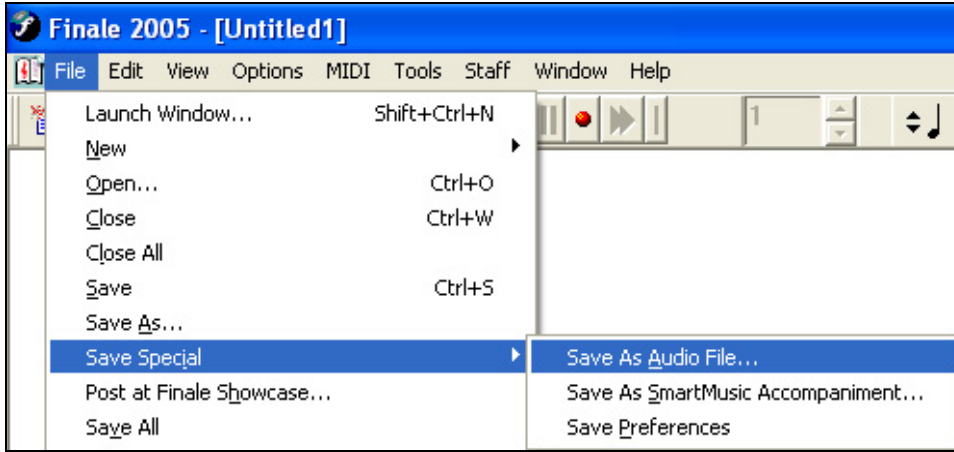
WAV: Açılımı “Waveform Audio Format”tır. IBM ve Microsoft'un küçük ses kayıtlarını herhangi bir bilgisayarda çalmak için geliştirdiği sayısallaştırılmış ses dosyası formatıdır.

Eğer bir müziği *.wav* uzantısı ile kaydederseniz bu dosya hacim olarak bilgisayarınızda çok yer tutar. Ancak buna karşın CD'ye kayıt yapılarak ve müzik CD'si olarak hem bilgisayarda hem de her tür CD çalarda kullanılabilir. Başka bir açıdan bir müzik CD'sini bilgisayarınızda dinlemek ya da CD'yi bilgisayarınıza kopyalamak istediğinizde, CD'deki tüm parçalar ana belleğe *.wav* formatıyla kaydedilir.

MP3: Ses (audio) dosyalarını, ses kalitesi korunmak şartı ile, orijinal dosya boyutunun 1/20 'si oranında sıkıştırmaya yarayan bir teknoloji standardıdır. Motion Picture Experts Group (MPEG) desteğinde geliştirilmiş ve International Organization for Standardization (ISO) tarafından şekillendirilmiştir.

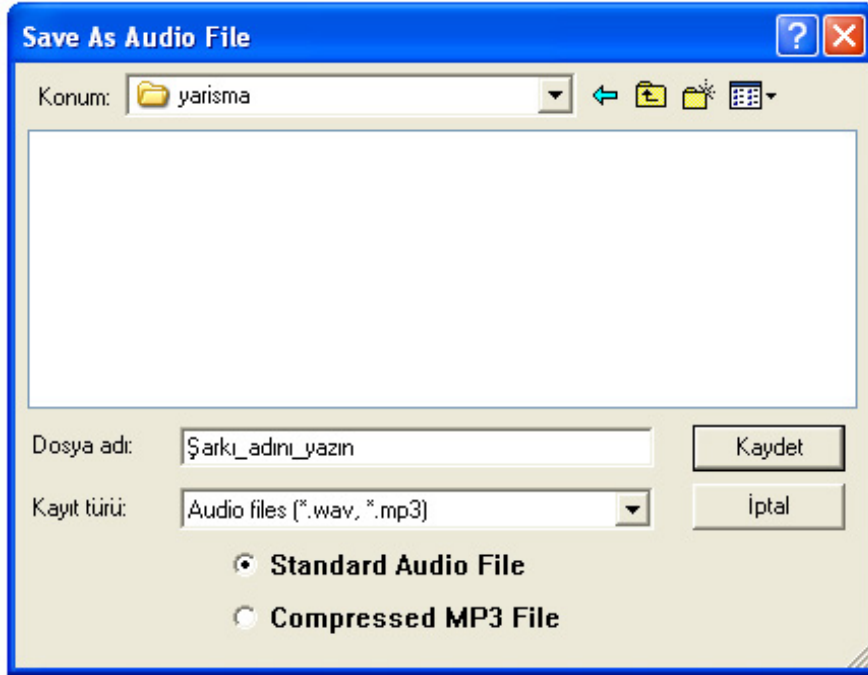
Eğer bir müziği *.mp3* uzantısı ile kaydederseniz bu dosya hacim olarak bilgisayarınızda *-midi'den çok- wav'dan az* yer tutar. Örneğin bir CD'ye wav formatında 14 şarkı kaydedebilirken, mp3 formatında 20 şarkı kaydedebilirsiniz. MP3 formatındaki müzikler; tüm bilgisayarlarda ve yeni teknoloji ürünü olan CD çalarlarda kullanılabilir. Eğer eski model bir CD çalara sahipseniz MP3 CD'sini kullanamazsınız. Ayrıca son günlerde “MP3 Player” adı verilen ve geçmişte “walkmen” olarak adlandırılan -taşınabilir kaset/CD çalan- araçların yerini almaya başlayan ve neredeyse bir kalem büyüklüğünde olan MP3 çalıcıları, kapasitesine göre yüzlerce şarkıyı her an yanınızda taşıma olanağı sunmaktadır.

Bilgisayarda kullanılan ses formatları tanıdıktan sonra şimdi yeniden ana konumuza dönelim. Hatırlanacağı üzere 3. maddede yapılan çalışmalarla ses dosyamız CD'ye kaydedilmeye hazır hale gelmişti. Artık yukarıdaki formatlardan hangisini kullanmak istiyorsanız parçalarınızı o formata çevirmeniz gerekmektedir. Bu da Finale'nin “File” menüsünden “Save Special” ve oradan da “Save As Audio File” komutları seçilerek yapılır (Şekil 8).

Şekil 8

Yukarıdaki komutu verdiğinizde karşınıza Şekil 9'daki pencere açılır.

Şekil 9

Bu pencerenin en altında size iki seçenek sunulmaktadır. Bunlardan “Standart Audio File” seçeneğiyle dosyanızı .wav formatıyla, “Compressed MP3 File” seçeneğiyle de dosyanızı MP3 formatıyla kaydedebilirsiniz. Bütün parçaları teker teker aynı işlemden geçirmeniz gerekmektedir.

Son olarak; tercihinize göre yarattığınız MP3 ya da Audio dosyalarınızı bir CD'ye kopyalayarak kendi CD'nizin yapımını tamamlamış olacaksınız.

Özetle, başlangıçtaki TIF (resim) dosyanız, önce MUS (finale) dosyası ve sonra da MP3 ya da WAV (ses) dosyası haline dönüşmüştür. Diğer bir deyişle elinizdeki notayı, artık kendi CD'nizi kullanarak seslendirebilirsiniz. Bu konudaki sorun ve çözümlerinizi Müzik Eğitimcileri Sitesi'nin forum sayfalarında paylaşabilirsiniz.

KAYNAKÇA:

Finale 2005 Music Notation Software

www.codamusic.com

Müzik Eğitimcileri Sitesi İstatistikleri

www.muzikegitimcileri.net/stats/

ODTÜ Bilgisayar Topluluğu, Ne-Nedir?

www.cclub.metu.edu.tr/nenedir.php